

Menneskene har holdt på med det siden vi kvittet oss med neandertalerne. Hva i all verden er krig?

Fremad marsj!

- Krig er væpnet konflikt mellom minst to parter med politiske mål, som foregår i et visst omfang. For eksempel at det blir drept 25 eller 1000 mennesker årlig. Men det finnes ulike definisjoner. Juristene definerer krig som en rettstilstand hvor det er konflikt mellom to stater. I den forstand var Norge siste gang i krig i 1945. Samfunnsvitene ser krig der det foregår kamphandlinger, sier seniorforsker på Institutt for fredsforskning (PRIO), Stein Tønnesson.

Betyr det at Norge er i krig i dag?

- Nei. Norge er ikke i krig, men *deltar* i krig. Her er det snakk om nettopp to ulike definisjoner av krig. Ofte oppstår uenighet om spørsmål som dette på grunn av forskjellige definisjoner.

Hvor mange typer krig finnes det?

- Det er vanlig å skjelne mellom borgerkrig og krig mellom stater. Borgerkrig kan enten handle om å løsrive et område fra en stat eller om å overta makta for å endre statens politikk. De aller fleste kriger er borgerkriger, og sånn har det vært siden slutten på andre verdenskrig. Men vi har også hatt fryktelige kriger mellom stater, som mellom Iran og Irak 1980-88 og Etiopia og Eritrea 1998-2000. De liknet på verdenskrigene i Europa, hvor man satt i skyttergraver, forsøkte å erobre territorier og drepte massevis av soldater.

Hva med geriljakrig?

- Det handler om måten man kriger på. En variant er manøverkrig, som er å rykke fram med store styrker til lands eller vanns, og utkjempe små og store slag. I det 20. århundre kom luftkrigen, noe som blir viktigere og viktigere. Den kan også kalles bombekrig, og handler om å ødelegge fiendens styrke eller moral, snarere enn å erobre. Bombingen av Nord-Vietnam og Jugoslavia var slik luftkrig. I geriljakrig har man stridende uten uniform som gjemmer seg i lokalbefolkningen, enten gjennom tillit eller frykt. Det ser vi i Afghanistan.

Så krig slik vi kjenner den, er altså ikke den eneste?

- Nei, det er mange måter å krige på, ut fra hvilke mål og midler man har. Typisk for de fleste kriger i dag er at de foregår mellom en militært sett sterk makt som driver med etterretning og datateknologi, og en svak makt som kjenner befolkningen og terrenget godt.

Det finnes regler for krig. Er ikke det ulogisk?

- Jo, for reglene blir veldig ofte brutt. Men det har alltid vært regler for hvordan man kriger. Også i kulturer som ikke hadde skriftspråk. Ofte handler det om å oppføre seg ordentlig. Krig er jo å ta livet av folk, så i krigens

logikk er det ok, men bare hvis man kjemper med blanke våpen. Ikke ligge i bakhold. Ikke drepe sivile.

Ok, så det handler om oppførsel?

- Det handler om rimelig oppførsel i krig, noe som er regulert av Genève-konvensjonene. For det andre handler det om når man kan og ikke kan gå til krig. Men juridisk forplikter disse reglene bare stater. Taliban er derfor ikke forpliktet til å overholde Genève-konvensjonene.

Vi står altså overfor et stort problem?

- Ja, det er vanskelig for én part å overholde reglene når den andre ikke gjør det. Men for moderne stater er overholdelse av reglene helt nødvendig. Det betyr at man fortjener å være en stat med krav på respekt. Ofte vil ikke regjeringer bruke ordet «krig», de snakker heller om kriminelle og terrorister. Å si «krig» kan være en slags anerkjennelse av fiendens styrker. Men stater står ikke fritt til å gjøre hva de vil med kriminelle, heller. De er sivile kriminelle.

Det er funnet neandertalere med spydspisser i skjelettet. Kriging er noe vi har drevet med lenge?

- Krigen har vært der som et fenomen så langt tilbake som vi kjenner historien om menneskelige samfunn. I gammel tid tok krig livet av en mye større andel av befolkningen enn på 1900-tallet, til tross for verdenskrigene. Verden er faktisk blitt mer fredelig.

Ok fred, det er vel det samme som det alltid har vært?

- Nei, det gjelder akkurat det samme der. Det finnes tre ulike typer fred, og den første er negativ fred. Det er positivt, akkurat som når du går til legen og får negativt svar på en test. Det betyr fravær av krig eller vold. Deretter har man positiv fred, hvor det ikke er nok at man unngår krig, men hvor det stilles mer ideelle krav til samfunnet. Kineserne snakker om et harmonisk samfunn. Det tredje er aktiv fred. Da er det snakk om hvordan man håndterer konfliktene sine, uten vold og våpen.

Har du et eksempel?

- Lenkegjengen i Alta og demonstrasjonen mot mastene i Hardanger er eksempler på fredelig kamp. Selv om man bryter loven, gjør man det fredelig. ●

magasinet@dagbladet.no

